

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀρ. 3.

ΜΠΑΙΡΑΧΤΑΡΗΣ. Τούρκικο καὶ σημαίνει ση-
μαιοφόρος. Θὰ κρατᾷ ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπα-
νάστασης, ὥπως καὶ τὸ Τ σ α ο υ ο η ς — Τ σ α-
ο υ ο β ο υ λ ο ς καὶ ἄλλα στρατιωτικὰ ὀνόμα-
τα τούρκικα, γιὰ τὴν ὅτι οἱ δασκάλοι δὲν εἶχαν
μαγειρεμένο ἀκόμη τὸ στρατιωτικὸ λεξιλόγιον με-
τὰ τὰς οκελίες, τὰ ὑδροδοχεῖα, τὰ με ὑπο- καὶ ἀνθ-
υπο- κτλ. ὀνόματα θαμνοφόρων καὶ οἱ ἀνθρώποι
ποὺ ἐπαναστάτησαν ἔκαμαν τὴ δουλειά τους με-
τὰ ὀνόματα ποὺ εἶχαν πρόχειρα. Ἀπὸ παλιότερη
ἐποχὴ μᾶς ἔμεινε τὸ Φ λ α μ π ο υ ρ ι ὶ ὲ ρ η ς
(καὶ χωρὶς τὴν Ἡπειρὸν Φ λ α μ π ο υ ρ ι ὶ ὲ ρ ι),
ποῦντι τὴν ἴδια σημασίαν μετὰ τὸ Μπαῖρα-
χτάρης.

ΜΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ. Ἀντὶς Γιακουμάκης ἀπὸ Για-
κουμῆς (Jacomo) — Καὶ Δ ι α τ ὶ ὲ ρ ο ς, περὶ
σωστὰ Δ ι α τ ὶ ὲ ρ η ς, ἀπὸ Jacinto ('Υάκιν-
θος') ὥπως πάντοτε τὰ λήμματα τοῦ κ. Τσιριμώ-
κων λένε διαστῆναι τὸ γινώσκοντι.

ΘΕΡΕΙΑΝΟΣ. Ἀπὸ Θεωριανός. (Καὶ τὸ θηλυκὸ
Θωριανὴ κληρονομημένο· καὶ ὄχι, ὥπως λέει ὁ
Μπούτουρας, ἀπ' τὸ θεωρία, δηλ. νεόπλαστο.)

ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗΣ. Ἀπὸ Μ α ρ κ ο υ λ ῆ ς, καὶ αὐ-
τὸ ἀπὸ Μαρκελλίνος.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΗΣ. Ἀρβανίτικο ὄνομα, ποὺ οὐκ ἔ-
στιν ἀπ' τὸ ρωμαϊκὸ Publius.

ΚΟΥΡΤΗΣ. Πολὺ συγρὸν ὄνομα. Ἄν καὶ ἀπαντιέ-
ται καὶ σὲ μέρη ὅπου δὲν κατοικοῦν τῶρα Ἀρ-
βανίτες, νομίζω πῶς ἦρθε σὴν Ἑλλάδα μαζὶ μ'
αὐτοὺς καὶ πῶς εἶναι τὸ ρωμαϊκὸ Curtius.

ΨΑΡΟΜΗΛΙΓΓΟΣ. Ὁ ποῦντι γὰρ μὴ λήγεια.
Σύνθετο ὅμοιον μετὰ πολλὰ ἄλλα: κακομοιότσουρος,
ἀσκημοιότσης, σιραβοδοσιμος, σιραβολαίμης,
σιραβοκάννης, κακοκέφαλος — μετὰ ἡθικὴν σημασίαν
— καλὸκαρδός, μαυρομοιότακος, ξανθομάλλης, α-
σπρογένης, ροδομάγουλος κτλ.

ΑΜΑΝΤΟΣ. Ἀπὸ ὄνομα παλίου ἐπισκόπου Ἀμαν-
τιος καὶ Ἀμάντιος. Ὁ τύπος Ἀμαντιος δυσκολο-
ξήγητος, ἐνῶ τὸ Ἀμάντιος ἀπὸ τὸ amans (a-
mare) εἶναι ὥπως τὸ Κωνσταντῖος ἀπ' τὸ
Constans.

ΑΡΣΑΚΗΣ. Ἀπὸ Ἀρσάκιος, περσικῆς ἀρχῆς, ὄνο-
μα ἐπισκόπων κτλ. Σὲ ὅσα ὅμοια εἶπα προσθέτω
ἀκόμη: Σ ι σ ῖ ν η ς ἀπὸ Σισίνιος, Ἀ ρ σ ῆ-
ν η ς ἀπὸ Ἀρσένιος, Ἀ ρ τ ῆ μ η ς ἀπὸ Ἀρτέμι-
ος, Π ε ρ ῆ ν η ς ἀπὸ Ἐπιφάνιος, Τ ρ ι φ ῦ λ-
λ η ς (καὶ χωρὶς τοῦ Τριφύλλου Τριφυλλίανικα)
ἀπὸ Τριφύλλιος. Μ ὀ ρ ῆ ς ἀπὸ Εὐδόκιμος.

ΒΙΤΑΛΗΣ. Εἶναι τὸ Βιτάλιος (Βιτάλιος, Vitalius)
μετὰ βενετσιάνικην προφορὰν.

ΜΠΑΛΑΣΚΑΣ. Εἶναι, ὑποθέτω, ἡπειρωτικὸ ὀνομα,
καὶ ποιεῖ νὰ ξηγηθῇ καὶ δίχως τὴν παλά-
σκα ὥπως τὰ Δίγκας κτλ. δηλ. ὡς χαϊδευτικὸν
ἀπ' τὸ Μπαλάσιος ἢ Παλάσιος μετὰ τὴν καταλ.-κας.
Τὸ ἴδιο καὶ τὸ Μ ὰ γ κ ὰ ς καὶ Μ ὰ γ κ ο ς —
Μ α γ κ ὰ κ η ς ἀπ' τὸ Μάνος (Μανώλης.)

ΛΑΟΥΤΑΡΗΣ. Δυσκολοῦνται νὰ πιστέρω διὰ ση-
μαίνει κείνον ποὺ παίζει τὸ λαούτο. Ὑπομνά-

ζοῦμαι πῶς εἶναι τὸ Λοθάριος (Lothaire) καὶ
τὸ φωνίσαιμε ἀπ' τὴν Ἰταλία.

ΛΑΟΥΠΗΣ. (Λακωνία.) Ἀπὸ λατ., ἀπὸ τὸ Λαῦ-
πος (Λύκος) ὄνομα μάστιγα. Καὶ Ἀ λ ο υ π ο-
γ ῖ ὰ ν η ς, ὁ Γιάννης τοῦ Ἀλούπη. Ἀπ' τὸ
Λαῦπος ἴσως εἶναι καὶ τὸ ἀρβανίτικο Λ ὶ ὲ π ε-
σ η, μετὰ τὴν καταλ. -εσης, ὥπως Μ ὰ ν ε σ η ς
κτλ. Καὶ τὸ Ἀλούπης τὸ ἴδιο πολὺ πιθανὸν νὰ
μᾶς τῷ-εσαν οἱ Ἀρβανίτες.

ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΣ. Ὁ ἀπὸ τὴν Σκλαβονίαν (τοῦ Μω-
ραβία τὴ Σκλαβονία, δηλ. τὴν Τσακωνία.) Φιλι-
ππῶν, καὶ τὸν πῆρε πρῶτος ὀνόμα, δὲν τὸ πῆ-
ρε μέσα σὺν τῷ ὀνόματι, παρὰ μέσα σ' ἄλλο, ἐλ-
ληνίζοντο, μένος. Ἔτσι ἔχουμε καὶ τὰ Ἀ ρ β ο-
ν ῖ τ η ς, Ἀ ὶ ὰ π η ς, Τ σ ὰ μ η ς, Β λ ὰ χ ο ς,
Β ο ὕ λ γ α ρ η ς, Κ α ρ α γ κ ο ὕ ν η ς, Τ σ ὰ-
κ ω ν α ς, κτλ. Τὸ Γ κ ὲ κ α ς δὲ μὴ φαίνεται
πιθανὸν νὰ σημαίνει τὴ φυλὴν. Θάβηαι χαϊδευτικὸν
ἀπ' τὸ Ἀγγεῖος. Ἀπ' αὐτὸ, δηλ. τὸ Ἀγγεῖος,
παράγει ὁ Μπούτουρας τὸ Γκίκας, μὰ δὲν κατα-
λαβαίνω πῶς ποιεῖ νὰ στηριχθῇ τέτοια παραγω-
γὴ. Ὅτι τὸ Μ ε ρ ε ν ῖ τ η ς θὰ σημαίνει τὴ
φυλὴν (Μιρδίτης). ἴσως νάβηαι τὸ Ἀρβανίτικο
τοῦ Καλημέρης. Καὶ τὸ Μ π ὶ γ δ ὰ ν ο ς δὲ ση-
μαίνει τὸ Μοιδαρό. Εἶναι τὸ σλάβικο βαφτιστι-
κὸ Bogdan, Θεόδωρος. Τὸ Ἀ με ρ ῖ κ ὰ ν ο ς
σημαίνει ἕνα ποὺ ἐξηγεῖται σὴν Ἀμερικὴν
τὸ Ε γ γ λ ὲ ς ο ς — Ἐ γ γ λ ὲ ς ὰ κ η ς καὶ
Ἰ γ γ λ ὲ ς ο ς (Inglese) θὰ χρησίμευε ὡς
βαφτιστικόν.

ΚΕΦΑΛΑΣ. Ἄν εἶναι τὸ κοινὸ μερεθωνικὸ κεφα-
λάς. Εἶναι ὀνομασία ἀρχοντα τῆς βυζαντινῆς
ἐποχῆς. (Κεφαλᾶς, κεφαλᾶδες).

ΦΑΡΑΣΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀπ' τὸ φαρᾶσις, ξένη λέξις,
ἴσως ἀραβικὴ, ποὺ θὰ πῇ κυματίζω, καὶ εἴ-
ται σὲ χρῆσιν σὴν μεσαιωνικῇ Κίπρῳ.

ΧΑΡΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀπὸ Χαρτίος, δηλ. ἀντὶς
Χαρτίτουλος. Τὸ Χαρτίος, ἀπ' ὅπου καὶ Χα-
ρ ῖ τ ὰ κ η ς, ἀπὸ τὸ Χαρίτων, (ὅρα καὶ Χα-
ρ ῖ τ ω ρ ῖ δ η ς τὴν Σ ὲ μ η θ ε ς, τὸν γλῶ-
ττον τοῦ Κόντου καὶ τῶν Κοιτιδέων). Ἔτσι
καὶ ἀπ' τὸ Ἀράκων (ἀπ' ὅπου πάλι γέγονεν ὁ
Πόντιος ἢ Ποντικός Δρακοντίδης) ἔ-
χουμε τὸ Ἀράκος (— Δρακᾶκης,
Δρακούλης, Δρακόπουλος, Δρα-
κᾶτις. Δρακίδης, Παπαδρα-
κός κ. λ. π.), ἀπ' τὸ Τρέφων τὸ Τρέ-
φος, ἀπ' τὸ Παριόλων τὸ Παριε-
λέος — Παριελέακης, ἀπ' τὸ Σπι-
ρίδων (— Σπυρίδων ῖ δ η ς) — τὸ
Σπυρίδης — Σπυρίδακης κτλ.

ΓΡΥΠΑΡΗΣ. Κεῖνος ποὺ γράφει μετὰ τὸ γρύπ-
πος τὰ γραμμάτια, περὶ ἀριθμῶν, θαρκῶν κτλ.
(Τὸ γραμμάτιον λέγεται καὶ γραμματολόγος, ἀπ' ὅ-
που ἔχουμε καὶ τὸ Γραμματολόγος, οἰκογενειακόν.
Ὡς ἀνάλογο τοῦ γραμματολόγου καὶ ἄλλων ὁμοίων ἐ-
ξήγησε πολὺ σωστὰ ὁ Φιλίππας καὶ τὸ ἀρματο-
λὸς ἀπὸ ἀρματολόγος).

ΜΠΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ. Ἀπὸ μπρισιμιτζίς, καὶ-
νὰ ποὺ γινάσκεται ἢ ποιεῖται μπρισιμὶ, σιγερτὸ
μετάξι.

ΔΥΩΝΑΚΗΣ. Ἄν καλοῦντο μᾶλλον, τέτοια ὀνόματα

φία έχει κάποιο κομητικό οικογενειακό. Σὰ νᾶναι δηλ. μεταξὺ καὶ νὰ μᾶς ἦρθε ἀπ' τὴ Λυών. Εἶναι ἀπ' τὸ Λεόνε — Λεόνης — Λιόνης.

ΠΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ἀπ' τὸ *Piccolo* (Piccolo) ποῦ, φαίνεται, χρησίμευε ὡς βαφτιστικό, ὅπως καὶ τὸ ἀντίθετό του Μεγάλος. Πρὸς καὶ τὸ ἑλληνικό (οἰκογενειακό) *Μικρός*, τὸ Γαλλ. *Petit* (γνωστὸς δέδοται ὁ κ. Louis-Petit), τὸ ἀρβαν. *Βόγλης* κτλ.

ΒΡΑΧΛΙΩΤΗΣ. Ἀπ' τὸ βαχλιώτης, λέξη μεσοιω- νική κυπριώτικη ποῦ σημαίνει βασιλικὸς ὑπη- ρέτης. Τὴν παράγουν ἀπὸ βασιλειώτης. Ἀπ' τὸ βαχλιώτης ἔγινε πρῶτα βλαχλιώτης κ' ἔπειτα Βραχλιώτης. Μπορεῖ ὅμως νᾶναι καὶ τοπικό.

ΣΠΑΝΔΩΝΙΣ. Ὄνομα γνωστὸ ἀπ' τὴ βυζαντι- νή ἐποχὴ. Ὁ Σάβας θέλησε νὰ τὸ σχετίσει μὲ καὶ ἀρχαῖα ὄνματα. Ἀπίστευτο ὁλωδοιόλου νᾶχει σχέση μ' αὐτά. (Καὶ τὰ Βουτιοῦς καὶ Σγουρὸς ποῦ ἔβαλα στὰ προηγούμενα, τᾶναφέρ- νει ὁ Σάβας καὶ τὰ λέει ἀρβανίτικα, χωρὶς ὅ- μως νὰ δίνει ὥριον ἐκείνη καὶ πειστικὴ ἐξήγηση). Ἔχω τὴ γνώμη ὅτι ἴδιον ἔγινε ἀπ' τὸ λατι- νικὸ *spado* — *spadonis* γιὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ λέξη ποῦ σημαίνει *spado* χρησίμευε ὡς ὄνομα βαφτιστικό. Ἀπ' τὸ *spado* ἔγινε *spadonino* ἱποκοριστικὸ καὶ ἀπ' αὐτὸ Σπανδωνίης καὶ σὴν Ἰταλία *Spandolino* καὶ *Spandugnino*. Ἔ- χουμε καὶ τύπους *Σπάνδος* (ὁ κάποιος χωριὸς τῆς Σαλονίκης) καὶ *Σπαντιῆς*.

ΚΟΤΖΙΑΣ. Πιστεύω, δὲν εἶναι τὸ τούρκικο *κοτζά*, παρὶ εἶναι ἀπ' τὸ Κώτος, ὅπως καὶ *Φράγκος* κτλ.

ΑΒΛΙΧΟΣ. (Κεφαλονιά.) Εἶναι πολὺ παλιὸ ἴδιον- μα καὶ δοσκεται γραμμένο Ἀβλιχος. Αὐτὸ φαίνεται νᾶναι ἀπ' τὸ ρωμαϊκὸ Ἀβλος μὲ τὴν καταλ. τοῦ Φρόνιχος, Σωτήριος κτλ. Εἶναι ἀ- ραγες ἀπ' τὸ Ἰάμβλιχος; Γιὰ τᾶπαντὴν κα- νεῖς, πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ. πὼς προφερότανε τὸ β τοῦ Ἰάμβλιχος, ὡς β ἢ ὡς υ. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ προερχεται ἀπὸ τὸ *Aulicus*, ὅν. κυρ.

ΓΟΒΔΕΛΑΣ. Ἀπ' ἴδιον ἐνὸς Πέρον, θαρρῶ, ἄ- γιον.

ΤΡΑΜΠΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀπὸ Τραμπάκου- λος, παράνομα ποῦ θά' γινε ἀπ' τὸ *τραμπά- κούλο*, εἶδος καράβι: αὐτὸς μὲ τὸ τραμπάκου- λο—ὁ Τραμπάκουλος. Ὅπως: αὐτὸς μὲ τὴ (ποῦ χεῖ τῇ) σκαμπαβία—ὁ *Σκαμπαβίας*. αὐ- τὸς μὲ τὴ σαχτούρα—ὁ *Σαχτούρης*, κτλ. Γιὰ τὸ Βάσκας καὶ Πάνκας εἶπα ὅτι δὲ μ' εὐ- χαριστεῖται τέττα ἐοικημένα, γιὰ ἔχουμε τὰ βασ- κάρης καὶ παγκιέρης καὶ γιὰ πάντα πιθανώ- τεση εἶναι ἡ παραγωγή ἀπὸ βαφτιστικό ὄνομα. Τὸ *Εμπειρίκος* (ποῦ δὲν εἶναι ἔμπει- ρος, μόν εἶναι Ἐμπειρίκος) κατὰ τὸ θεατοικὸ στίχο) ὑποοεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ αὐτὸ ὅπως τὰ πά- ρα πάντων: αὐτὸς μὲ τὸ (ποῦ φορεῖ τὸ) *μπιρί- κος*, *Μπιρίκος* σὴν Νάξο (δὲν ἔξω ἔν καὶ σὴν Ἀντιγό) λέγεται τὸ γελέκο. Πρὸς καὶ *Τσαξίρης* ἢ *Τσακισίρης*—αὐτὸς μὲ τὸ τσαξίρι (εἶδος σαλδάρ.)

ΙΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀπὸ Serafino (Σεραφίμ);

ΚΟΤΟΠΟΥΛΗΣ. Θαρρῶ, εἶναι ὁμοεικὸς μὲ τὸ κο- τόπουλος καὶ θὰ πῇ νέτα σέκτα: Κεῖνος ποῦ πουλάει κότες. (Πρὸς. στὰ ποιήματα τοῦ Προ- δρόμου: παστελλοπούλης κτλ.)

ΖΑΥΤΑΝΟΣ. Ἀπ' τὸ σλαβ. *zlatu*. Σημαίνει χρυ- σός, μαλαματένιος. Πρὸς τὸ ὁμηρικὸ Χρύσης, τὸ ρωμ. Aurelius (Ἰταλ. Orelli-;) κτλ. Τὸ Aurelius τὸ σχετίζον μὲ τὸ Ἑιρουσικὸ ὄνο- μα τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ δὲ βλέπω τί ἐμποδίζει νὰ πα- ραχτῇ ἀπ' τὸ σαβινικὸ *ausum*, χρυσάσι, ἀγασ- ῖαν κατὰ τὴν παράδοση οἱ Ἀερίλαιοι σαβινικὸ γένος.)

ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΣ. Ἀπὸ Φουρτουνάτος.

Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ: «ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ», ΑΘΗΝΑ 1919

Τραγοῦδια ἀπλά, δίχως ὄνομα καὶ τίτλο καὶ στο- λίδι. Μόνο «Τραγοῦδια». Αἶγοι στίχοι ἀναδωμένοι ἀ- πὸ ψυχὴ ποῦ τραγουδᾷ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Τὸ μικρὸ βιβλίον ὁλάκερον, δίνει τὴν ἐντύπωση ἐνὸς στεναγμοῦ. Πόνος ἀδρός καὶ παθητικὸς σφραγίζει τοὺς στίχους τῆς Μυρτιώτισσας, ποῦ πάντα λές καὶ ψάχνει νὰ βρῇ τὴ χαρὰ στὴ θλίψη. Αἰσθάνεται βαθιά. Ἡ ματαιότη- τα τοῦ κόσμου τὴ συγκινεῖ καὶ ἡ δίψα ζωῆς πνευματι- κώτερης τὴν κατέχει. Τραγουδᾷ εὐγενικὰ καὶ στὸ τρα- γοῦδι της τοῦτο ἔδωσε ψυχὴ παρθένα. Τραγουδᾷ τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ζωῆς, κάπου ἀπὸ τὸ φόβο μιᾶς κακῆς μοίρας, καὶ μαντεύει κανεὶς τὴ θεο- μὴ λαχτάρα γιὰ τὴ λευτεριά τῆς γυναίκας νὰ περᾷ μέσα ἀπὸ τοὺς στίχους της. Τὸ συντρεμένο της ὄνειρο στὴν πραγματικότητα, διάπλατο τῆς ἀνοίγει τὸ δρό- μο τῆς μελαγχολίας. Συχνὰ ξεχωρίζεται, ἀνάμεσα στὸν ἀπλό της λυρισμὸ, πάθος δραματικόν. Τὸ ποίημα «Ἡ Συκία» ἔχει χάριν βαθύτατα συγκινητικὴ. Ἡ δὴμησις, μᾶς λέει, γυρίζει στὰ παιδιὰ τὰ χρόνια μου. Οἱ κῆμποι, τὰ χωράφια, τὰ περιβόλια ὁλομερὶς μὲ τρα- βούσαν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, μακριὰ ἀπὸ τὰ παιχνίδια καὶ τὰ βιβλία. Σκαρφαλωμένη στὴν ἀγαπημένη μου σκιά, κουβέντιαζα μὲ τὰ γνώριμά μου μικρὰ πουλά.

Μὰ ὁ κυνηγὸς ποῦ διάβαινε ἀπὸ ἔξω ἀπ' τὸ περβόλι. Τὰ γλυκοκελαϊδίσματα γρικώντας μιὰν ἀγνή, Σημάδεψε καὶ φύτεψε θανατερό ἕνα βόλι. Σ' ἕνα πουλάκι κ' ἔγυρε χάμου νεκρὸ στὴ γῆ. ὦ! θάνατε πολύτροπε, πολύξερε τεχνίτη! Ἐμένα δὲ μὲ πρόσσεξες· κι ὡς τόσο ἤμουν κ' ἐγὼ Σὰ μιὰν ἀγέρινη ψυχὴ καὶ σὰν ἀπὸ φτερό... Νὰ μοιραστῶ δὲ μοῦπρεπε τὴν τύχην ἐνὸς σπουργίτη;

Στὸ ποίημα «Ὀφηλία» ἡ Μυρτιώτισσα, ποῦ ζω- τάνεψε τὸ ρόλο τῆς Σαίξπηρικῆς ἡρώιδος στὴ θεα- τρικὴ σκηνή, μᾶς ἐκφράζει ὁλάκερον τὸν τραγικὸ πόνο ποῦ αἰσθάνθηκε ἡ ψυχὴ της ντυμένη τὴν ἀδερφικὴ ψυχὴ τῆς λουλουδένιας βασίλοπούλας. Ὁ λυρισμὸς ἐδῶ δυναμωμένος, μὰ συγκρατητός, φανεράννει ὅλη τὴν εὐκρίνεια ποῦ σημαδεύει τὴν ποίησίν της.

Ἀπόψε θὰ ντυθῶ τὴ χάριν σου, Ὀφηλία,